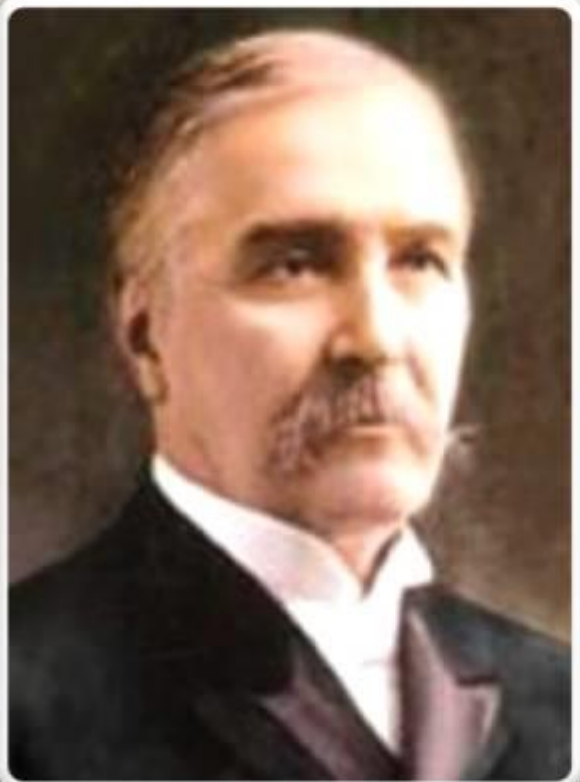

Велетень української музичної культури

**М.В.Лисенко
1842 – 1912 рр.**

*... Лисенка – цього чудового і захоплюючого
красою своєї музики композитора – ми сміливо
можемо назвати сонцем української музики.*

К. Станіславський

Рід Лисенків походив із козацької старшини часів Богдана Хмельницького.

Засновником роду вважається легендарний козацький ватажок Вовгура Лис, сподвижник Максима Кривоноса.

За Івана Мазепи шляхетство одержав Іван Якович Лисенко – полковник чернігівський і переяславський, наказний гетьман України 1674 року.

Батько, Віталій Романович Лисенко, офіцер Кірасирського Воєнного ордена полку, був людиною освіченою, з передовими поглядами на розвиток суспільства, глибоко знав і любив літературу, народну творчість.

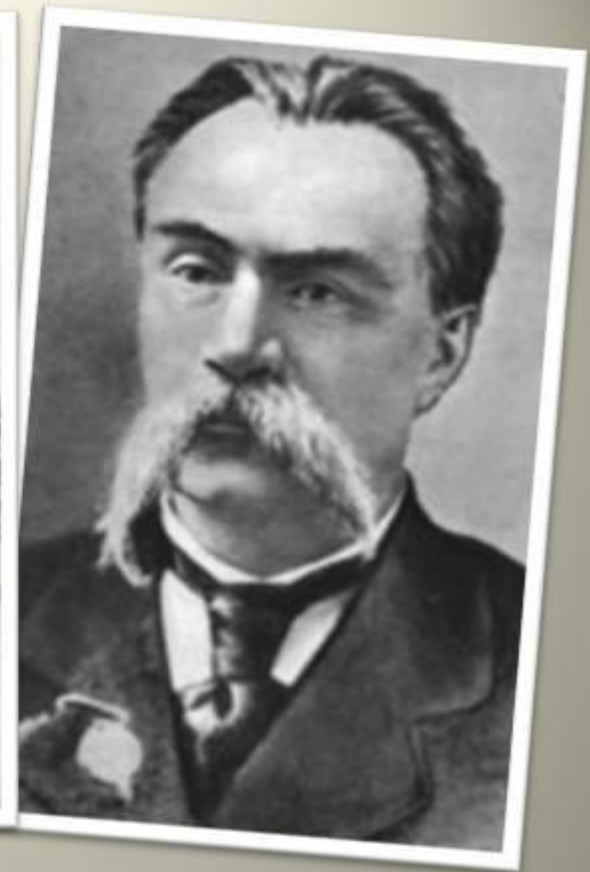
**Мати, Ольга Єреміївна,
походила з полтавського
поміщицького роду Луценків.**

**Навчалася вона в петербурзькому
Смольному інституті шляхетних
дівчат.**

**Аристократичне виховання
наклало свій відбиток на все
подальше життя.**

**Вона розмовляла виключно
французькою мовою, примушувала
до цього всіх домашніх, намагалась
створити навколо себе таке
середовище, яке б не мало навіть
натяку на щось народне, українське.**

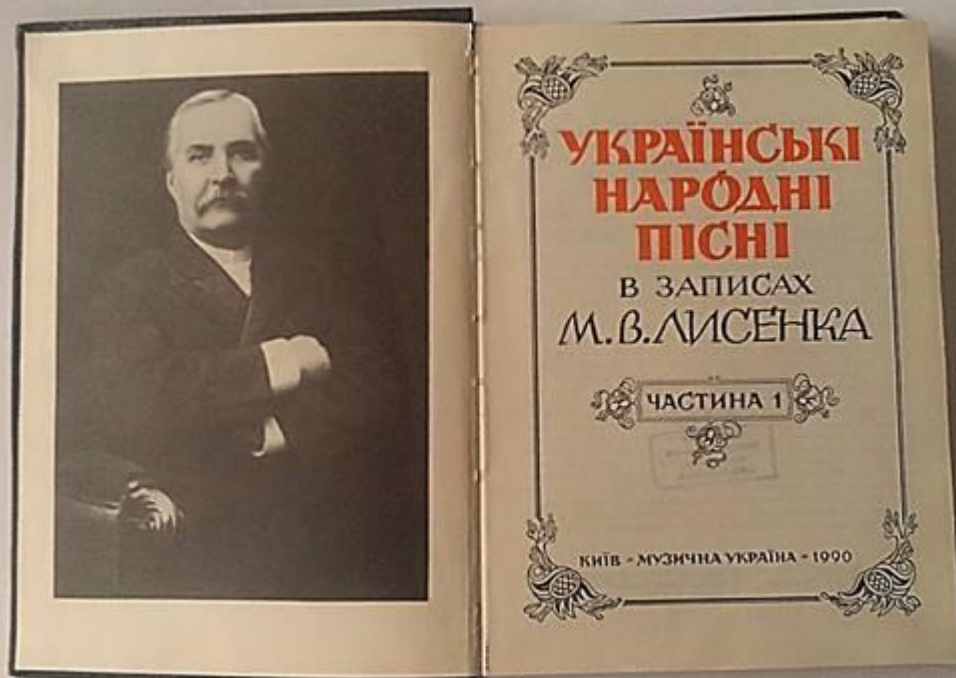

Михайло Старицький

Коли Лисенкові було 8 років, він вперше зустрівся зі своїм троюрідним братом Михайлом Старицьким.

Дитяча дружба переросла в міцну творчу співпрацю, зіграла велику роль в подальшому житті обох велетів нашої культури.

Лисенко збирав безцінні пісенні скарби серед самого народу і повертав їх уже у формі художньо-професійної обробки.

«Саме життя дзвенить в цих піснях», - часто говорив Микола Віталійович.

М. Лисенко (в центрі) з хором під час подорожі по Україні (м. Лубни, літо 1897 р.)

Хоровій діяльності Лисенко присвятить все своє життя, буде збирати «не просто тенорів і басів, але найперше свідомих українців». Він здійснить чотири хорові подорожі по Україні (1893, 1897, 1899, 1902 рр.)

*М. Лисенко після закінчення
Київського університету
(1865 р.)*

Блискуче закінчивши університет і захистивши у 1865 році кандидатську дисертацію, Лисенко обирає музику. Музика поступово заповнює все його життя.

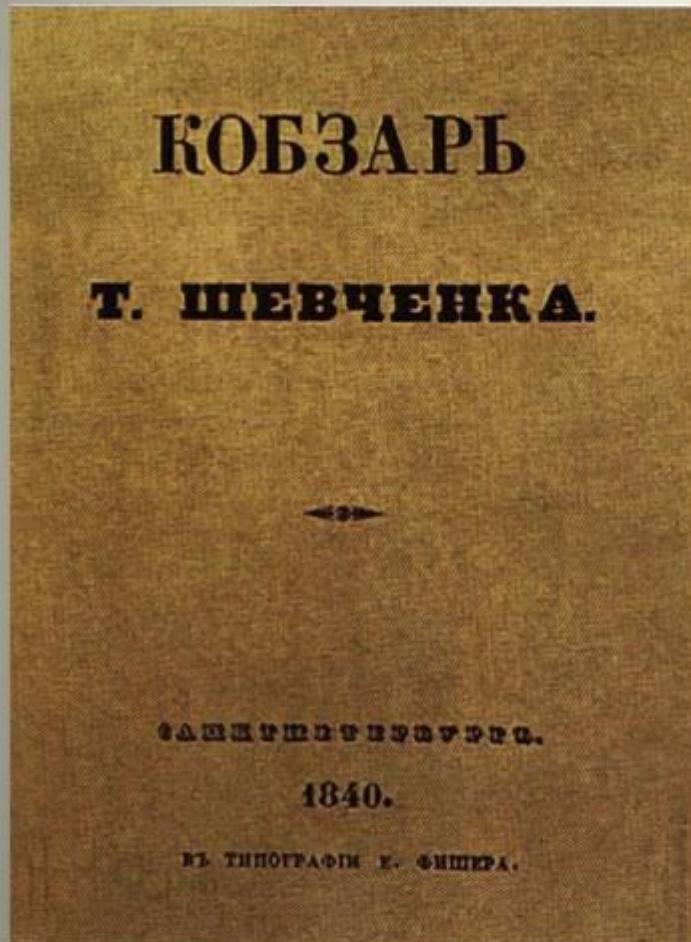
З 1867 по 1869 рік він навчається в Лейпцизькій консерваторії.

Лисенко став першим в Україні й одним з небагатьох серед композиторів у Російській імперії, хто мав європейську професійну музичну освіту.

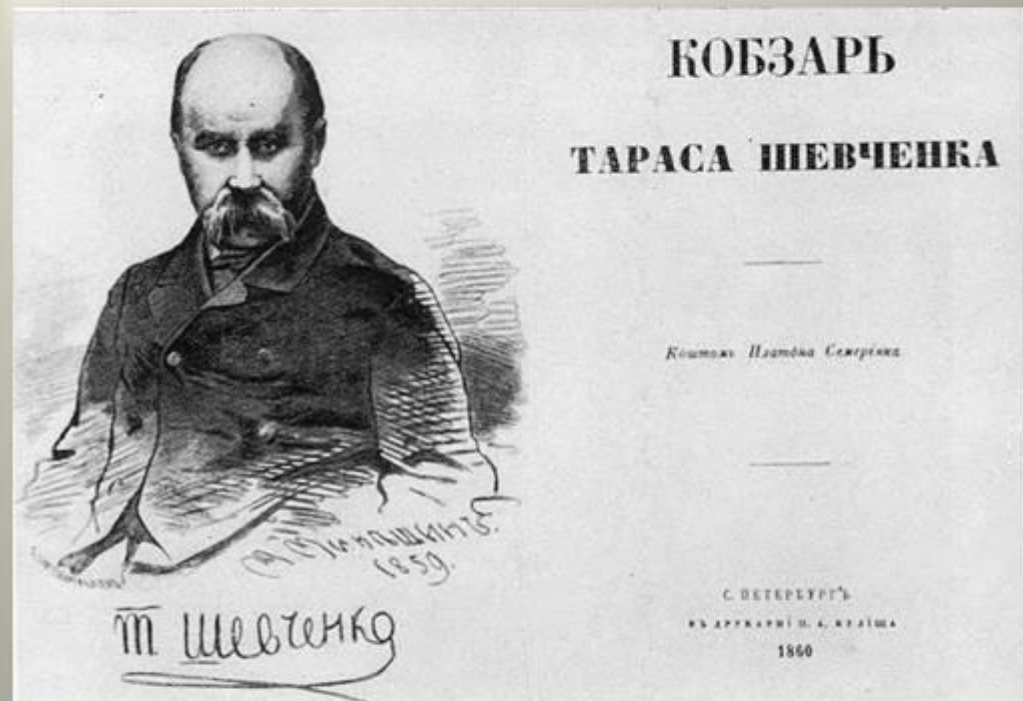
М.Лисенко став одним із найкращих віртуозів-піаністів свого часу: «...в його грі оживали тисячоліття і чулась глибока, сива слов'янська старовина. Натхненний, палкий, з силою удару левиної лапи, з гордим поглядом, він цілком перевподоблювався. В житті лагідний, ласкавий, за роялем – Віщий Боян» (Л.Старицька-Черняхівська).

Лисенко-композитор залишив понад 50 фортепіанних творів. В доробку його є прелюди, вальси, ноктюрни, мазурки, марші, полонези, пісні без слів. Особливо виразно звучали ці твори в авторському виконанні.

«Поезія Тараса Шевченка, ніби вінок, обрамляє Лисенкову творчість».

Р. Скорульська

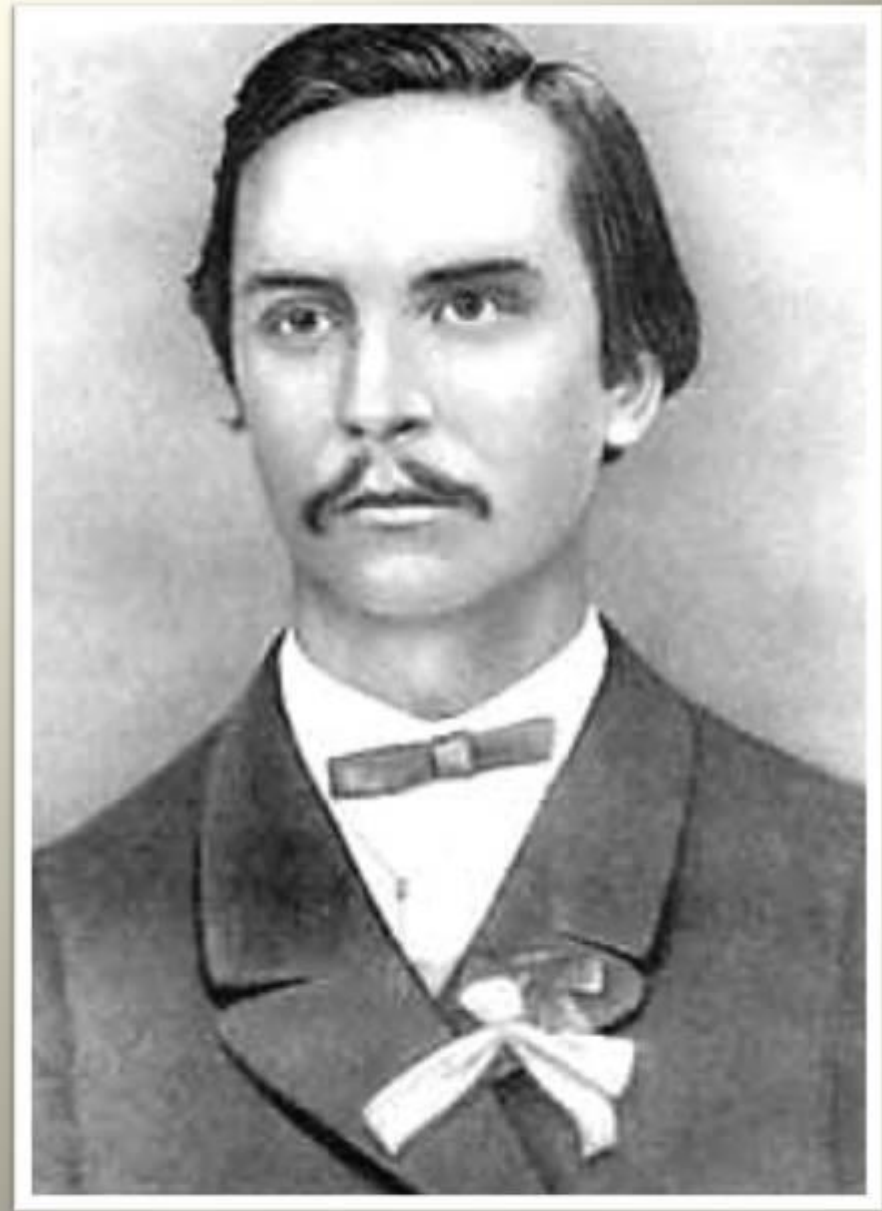

«Між власними композиціями Лисенка, поміж його опер і оперет – найкращі і найталановитіші його композиції до многих поезій Шевченка, в яких музикальність вірша він відчув глибше, і зумів віддати її краще від усіх інших багаточисленних композиторів, яких манила до себе Шевченкова муза»

Іван Франко

Велитеньський цикл «Музика до «Кобзаря» композитор розпочав ще навчаючись в Лейпцизькій консерваторії. Він написав хорову поему «Заповіт», яку позначив опусом № 1, вперше виконана була у Львові в 1868 році.

За життя композитора вийшло друком 82 твори «Музики Миколи Лисенка до «Кобзаря» Тараса Шевченка».

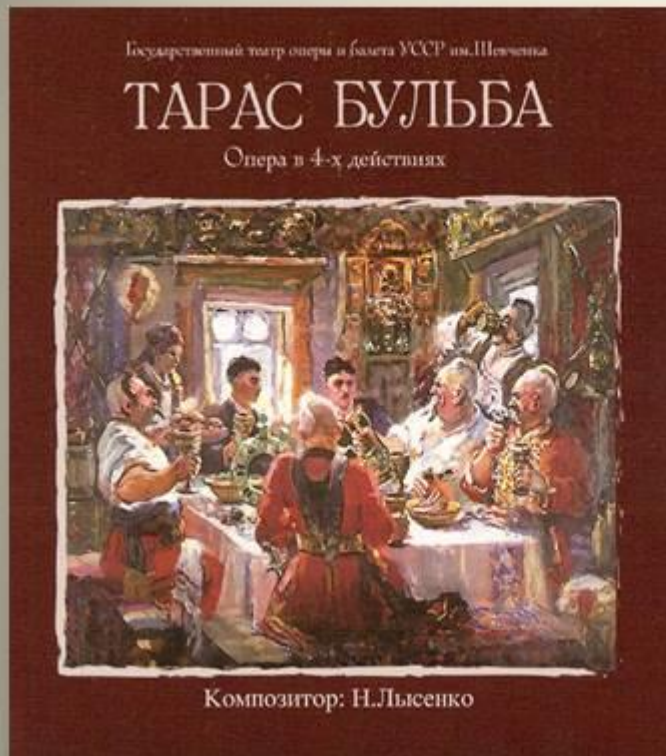

М.В.Лисенко, 1869 р.

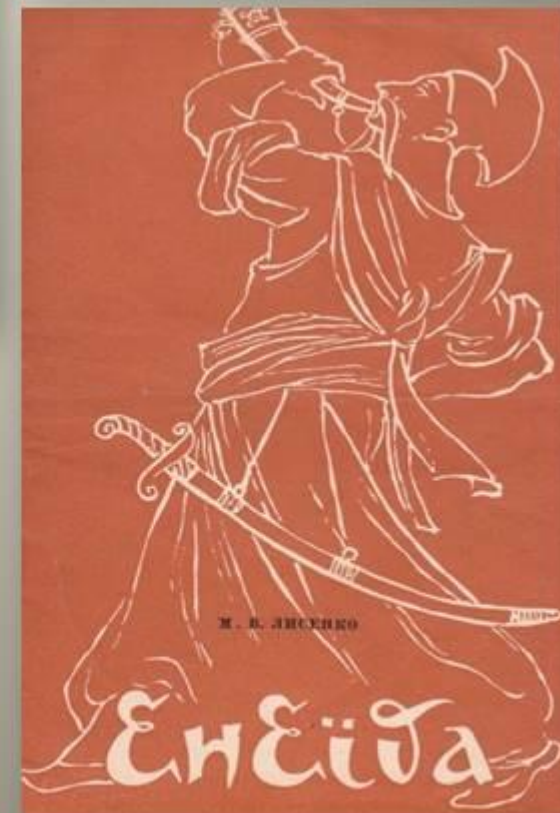

Полтава, 1903 р.

Робота з увічнення пам'яті Тараса Шевченка до останнього подиху стала основою громадсько-просвітницької діяльності М.Лисенка. Від 1862 року він щорічно організовував концерти, присвячені Т.Г.Шевченку.

Однією із важливих частин музичної спадщини Лисенка є його оперна творчість. Він написав 11 опер. Основне місце посідають: «Різдвяна ніч» (1873 р.), «Утоплена» (1883 р.), «Наталка Полтавка» (1889 р.), «Тарас Бульба» (1890 р.), «Енеїда» (1910 р.), «Ноктюрн» (1912 р.).

*М.В.Лисенко з дружиною
О.А.Липською і дітьми
Катрею, Мар'яною, Галиною,
Остапом в 1890-ті роки*

Особливе місце займають дитячі опери. Саме думкою про дітей, - а їх у Лисенка було четверо, крім того в домі постійно бували діти його друзів, рідних, зокрема Старицьких, - він створює перші в історії світової музики дитячі опери на сюжети українських народних казок, враховуючи вікові особливості дітей та їх інтереси: «Козу-дерезу» (1888) для зовсім юних, 5-6 річних; для трохи старших – «Пана Коцького» (1891), та найбільшу і складнішу від інших – «Зима і Весна» (1892).

Срібний вінок, піднесений М.Лисенкові в Петербурзі з нагоди 35-річчя його композиторської діяльності.

М.Лисенко став організатором багатьох громадських об'єднань. Разом з О.Кошицем організував у 1905 році музично-хорове товариство «Київський Боян», головою якого був до кінця життя.

З 1908 – 1911 рр. М.Лисенко очолює першу легальну українську громадську політичну організацію «Київський український клуб», він став головою ради правління цієї організації.

6 листопада 1912 року урвалася нитка життя великої людини. Похорон М.Лисенка перетворився на грандіозну демонстрацію народної любові і пошани до свого композитора.

Такої процесії Київ ще не бачив: десятитисячний натовп з вінками, квітами супроводжував тіло до самого Байкового кладовища. Співало кілька хорів (1200 чоловік).

Чи не найголовніше визначення Лисенкового місця в Українській історії належить Сергію Єфремову:

«Знавці музики, спеціалісти дадуть нам певне, докладну оцінку Лисенка як композитора та художника, вияснять чим він був серед творців-музик. Але для нас, широкого кола його послідовників, чи не природнішим, ближчим і далеко зрозумілішим буде цей образ вічно молодої душі, що була Інтимною Силою українського руху, його вогнем і живим зв'язком, що збирала порізнених в єдиний гурт і звідси, з центра, оживляла всіх одною думкою».

Творчість М.Лисенка стала невід'ємною часткою національної та світової культури.

Найвідоміші українські співаки, диригенти, піаністи включають у свій репертуар його твори. Впродовж кількох десятиріч, починаючи з 60-х років ХХ ст. проводиться Всеукраїнський (міжнародний) конкурс виконавців ім. Лисенка, в якому беруть участь піаністи, співаки та скрипалі.

Його ім'я присвоєне театрам і навчальним закладам, йому встановлені пам'ятники.

Але найвищою нагородою Лисенку є те, що саме йому судилося стати автором другого гімну незалежної України. Це відома «Молитва за Україну» – «Боже Великий, Єдиний, нам Україну храни!» (вірші О.Кониського, 1885).

